

MINI SIMPOZIJ

95. obljetnica Zavoda za organsku kemiju

29. rujna 2017. • FKIT • Marulićev trg 19 • 10 000 • Zagreb

I. Škorić^a* i K. Kovačević

^aFakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije
Sveučilište u Zagrebu, Marulićev trg 19, 10 000 Zagreb

U petak 29. rujna na Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu održan je Mini simpozij "95 godina Zavoda za organsku kemiju". Bila je to prigoda i za proglašenje učionice MKV-20 Predavaonicom nobelovca Vladimira Preloga te postavljanjem spomen-ploče s Prelogovim likom i prigodnim tekstom.

Mini simpozij je okupio brojne organske kemičare sa Sveučilišta, Instituta Ruđer Bošković (IRB) i gospodarstva, ali i druge sudionike, koje je na početku pozdravio dekan FKIT-a prof. dr. sc. Bruno Zelić. Zajedno s rektorom Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Damirom Borasom, otkrio je spomen-ploču s likom Vladimira Preloga i tekstom: *Vladimir Prelog, profesor organske kemije 1935. – 1941., na put ka Nobelovoj nagradi krenuo je iz Zavoda za organsku kemiju, djelo akademskog kipara Slavena Miličevića.*

Rektor Boras biranim je riječima govorio o FKIT-u kao jednom od najboljih fakulteta na Sveučilištu te, uz čestitke na ovoj obljetnici, zahvalio prof. Zeliću na odličnoj suradnji u proteklom razdoblju i zaželio nastavak takve suradnje i s novoizabranim dekanom prof. dr. sc. Tomislavom Bolančom.

Prodekanica za nastavu prof. dr. sc. Irena Škorić je u svojstvu organizatora Mini-simpozija i moderatora skupa najprije zahvalila dekanu prof. dr. sc. Bruni Zeliću na podršci inicijativi kao i dr. sc. Nikoli Basariću, dr. sc. Krunoslavu Kovačeviću i prof. dr. sc. Mariji Kaštelan Macan na savjetima te navela kako će u prvom dijelu govoriti stariji znanstvenici, koji su poznavali Vladimira Preloga i imali priliku s njime izravno surađivati. Nakon njih govorit će umirovljena profesorica organske kemije ZOK-a s najduljim radnim vijekom te sadašnja predstojnica Zavoda. Najavila je da će u drugom dijelu simpozija predavanja održati pet dobitnika "Prelogove nagrade za mlade organske kemičare", svaki o svojem znanstvenom opusu.

Prvo izlaganje imao je dr. sc. Krunoslav Kovačević i to s naslovom: *Zavod za organsku kemiju – ishodište Prelogove zagrebačke škole organske kemije.* U svojem je predavanju dao kratak životopis V. Preloga, opisao njegovo školovanje u Zagrebu, Osijeku i kasnije Pragu te njegov znanstveni rad do doktorata i poslije toga, sve do 1935. godine, kada iz Praga dolazi u Zagreb na tadašnji Tehnički fakultet, u Zavod za organsku kemiju. Naveo je teme kojima se bavio te suradnike koji su zajedno s njime u šestogodišnjem

razdoblju objavili oko 50 znanstvenih radova u tadašnjim svjetskim časopisima. Naveo je imena diplomanada i doktoranada te suradnika iz "Kaštela" koji su bili dio te znanstvene grupe. Kasnije su Prelogovi suradnici postali profesori na mnogim fakultetima Sveučilišta u Zagrebu, Rijeci i Sarajevu. K. Kovačević opisao je 2. i 3. generaciju Prelogovih učenika, koje je Prelog pozivao u svoj laboratorij na ETH-u u Zürichu. Opisao je njihove znanstvene radove objavljene u koautorstvu s Prelogom te pokazao brojne fotografije iz njihovih susreta, bilo u Zürichu bilo u Zagrebu. Na kraju je pokazao kako se Hrvatska odužila svojem nobelovcu: državnim odlikovanjima, održavanjem simpozija, izdavanjem knjiga i poštanskih maraka, imenovanjem ulica, otkrivanjem bista itd. U te počasti uvrstio je i imenovanje predavaonice Prelogovim imenom te postavljanje ploče na zidu predavaonice.

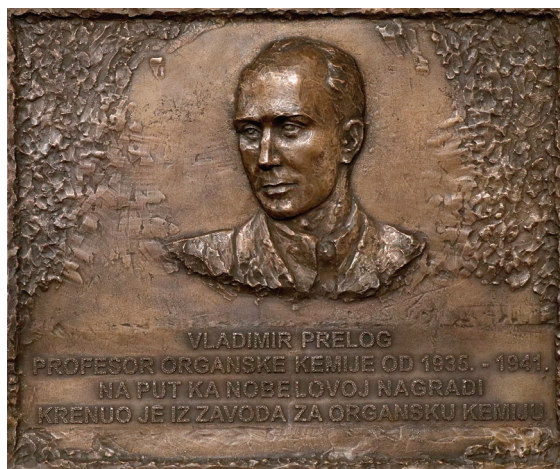
Drugo je izlaganje imao akademik Vitomir Šunjić koji je govorio na temu: *Kako sam prošao kroz Zavod za organsku kemiju.* Prisjetio se svojega boravka na ZOK-u u vrijeme studija oko 1960. godine te svojega iskustva s diplomskim radom kojega je radio kod prof. V. Hahna.

Treći izlagač bio je akademik Mladen Žinić: *Crtime iz sjećanja na Vladu Preloga i stari ETH u Zürichu.* Evocirao je uspomene na svoj boravak na ETH 1978. te područje rada koje je tada bilo aktualno. Spomenuo je D. Bedekovića, kojega je zamijenio zbog njegova odlaska na odsluženje vojnog roka. Prisjetio se D. Crama, J. M. Lehna i

C. J. Pedersena, koji su u to vrijeme surađivali s Prelogom, a Nobelovu nagradu su dobili nešto kasnije od njega (1987.). Žinić je naglasio da je za njega bilo bitno što se tamo susreo s krunastim eterima i ionoforima, koji su ga inspirirali za daljnja istraživanja u supramolekularnoj kemiji.

Četvrti izlagač na Mini-simpoziju bio je dr. sc. Miljenko Dumić, čije je izlaganje imalo naslov: *Sjećanje na znanstvenika, učitelja i prijatelja Vladimira Preloga, čiji se "kotač istraživanja" snažno zavrtio u Zagrebu.* I on je dao niz biografskih podataka o V. Prelogu, zadržavši se na njegovu zagrebačkom razdoblju (1935. – 1941.). Izlaganje je popratio brojnim dokumentima i fotografijama te dodatno okarakterizirao Preloga kao znanstvenika i prijatelja Hrvatske.

Peto izlaganje imala je prof. dr. sc. Grace Karminski-Zamola: *Vladimir Prelog utemeljitelj sintetske organske kemije u Zavodu za organsku kemiju FKIT-a.* Dala je nove fotografije i dokumente o Prelogovim radovima iz predratnog razdoblja. Pokazala je kemijske strukture heterocikličkih spojeva s kojima se u to vrijeme

* Prof. dr. sc. Irena Škorić
e-pošta: iskoric@fkit.hr

bavila Prelogova grupa te povezala interes prema heterocikličkim spojevima s današnjim znanstvenim istraživanjima na ZOK-u naglasivši kontinuitet zavoda još od vremena V. Preloga na određenim klasama spojeva.

Zadnje izlaganje prije stanke održala je prof. dr. sc. Silvana Račić-Malić, predstojnica ZOK-a: *Znanstvena djelatnost Zavoda za organsku kemiju*. Najprije je dala kronološki pregled predstojnika ZOK-a od 1945. do danas. Nakon toga je pokazala rezultate znanstvenih projekata, međunarodnih i domaćih te bibliografske podatke postignute u posljednjih pet godina, iz kojih je bila vidljiva široka znanstvena produkcija zavoda, kao i nastavna i stručna.

U drugom dijelu Mini-simpozija govorili su dobitnici Prelogove nagrade za mlade organske kemičare. Svi su oni diplomirali i/ili doktorirali na FKIT-u u Zavodu za organsku kemiju a neki od njih su danas i sami nastavnici na ZOK-u. Tom su prilikom pokazali rezultate svojih kasnijih istraživanja nakon dobivanja te nagrade. Moderator u tom dijelu simpozija bio je akademik Vitomir Šunjić.

- Linda Tomašković (Fidelta d.o.o.):
Protuupalni makrolidni hibridi

- Ivo Piantanida (IRB):
Zanimanje: heterociklička kemija i biokemija
- Nikola Basarić (IRB): *Fotokemijsko generiranje kinon-metida u inkluzijskim kompleksima*
- Irena Škorić (FKIT): *Fotokemijskom metodologijom do funkcionaliziranog bicikličkog[3.2.1]-skeleta*
- Marijana Hranjec (FKIT): *Biološki aktivni derivati benzimidazola i njihova moguća primjena*

Sve prezentacije bile su vrlo zanimljive te su pokazale da su se dobitnici Prelogove nagrade profilirali u vrsne znanstvenike, koji rade vrlo zahtjevna istraživanja, da imaju jaku međunarodnu suradnju i da se i oni mogu s pravom zvati nastavljačima "Prelogove zagrebačke škole organske kemije". Treba također napomenuti da su od ukupno 13 dosadašnjih dobitnika Prelogove nagrade mladim organskim kemičarima, šestoro dobitnika bivši diplomandi ili doktorandi ZOK-a a neki od njih ostali su raditi kao nastavnici na ZOK-u odnosno FKIT-u.

Time je završen radni dio ove obljetnice, koji je nastavljen druženjem sudionika u Klubu nastavnika FKIT-a.

“Goli znanstvenik” u Hrvatskoj – bliski susret sa znanostima

25. listopada 2017.

Kemijski odsjek, PMF • Horvatovac 102a • 10 000 • Zagreb

Na inicijativu australske astrofizičarke dr. sc. Jacinte Delhaize, koja trenutačno radi na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (PMF) i na poziv veleposlanstva Australije, "goli znanstvenik" dr. Chris Smith došao je u Hrvatsku. Veleposlanstvo Australije, u suradnji s Prirodoslovno-matematičkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Institutom Ruđer Bošković (IRB), veleposlanstvom Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske te australskim alumnijima u Hrvatskoj, organiziralo je brojna događanja s ciljem populariziranja znanosti i međunarodne znanstvene suradnje.

Gostujući znanstvenik dr. **CHRIS SMITH** jedan je od najutjecajnijih komunikatora o znanosti koji radi na sveučilištu Cambridge te je također cijenjeni gostujući profesor na Murdoch sveučilištu u australskom gradu Perthu. Brojne su poveznice dr. Smitha i Australije, i to ne samo one akademske. Dr. Smith vodi nagrađeni BBC-jev radio program "The Naked Scientists" (Goli znanstvenici), a njegova radio karijera započela je upravo na australskoj nacionalnoj radio stanici ABC. Danas, emisija dr. Smitha u Australiji ima gotovo 200 000 slušatelja svakog tjedna.

U Zagrebu, publika je imala priliku vidjeti dr. Smitha kako uživo izvodi svoj znanstveni i zabavni program na Kemijskom odsjeku PMF-a, a tom prigodom pridružila mu se i dr. Delhaize koja je publiku vodila kroz virtualno putovanje svemir.

Tijekom dva dana posvećena znanosti, dr. Smith i dr. Delhaize održali su i radionice sa studentima na temu komuniciranja znanosti na Institutu Ruđer Bošković, posjetili su XV. gimnaziju MIOC u Zagrebu, sastali se s predstavnicima Vlade Republike Hrvatske i sudjelovali na događaju za znanstveno umrežavanje.

"Iznimno mi je drago što sam imao priliku posjetiti Hrvatsku, upoznat se s Vašim znanstvenicima, studentima, predstavnicima

Vlade, razgovarati o znanosti i o važnosti njezinog populariziranja. Hrvatska ima sjajnu znanstvenu budućnost, ali bez rada i rasta nema napretka. Ovaj projekt pokazuje važnost međunarodne, međuinstitucionalne i međudisciplinarnе suradnje te ovom prilikom zahvaljujem veleposlanstvima Australije i UK-a, PMF-u, posebno Odsjecima za kemiju, fiziku i matematiku, Institutu Ruđer Bošković, a najviše mojoj australskoj kolegici s hrvatskom adresom, dr. Jacinti Delhaize", **izjavio je dr. Chris Smith.**

Od kuda australska astrofizičarka u Hrvatskoj pojasnila je dr. Jacinta Delhaize: "Vrsna hrvatska znanstvenica, a moja sadašnja šefica, dr. sc. Vernesa Smolčić tijekom boravka u Australiji na mojem sveučilištu u Perthu ponudila mi je posao u Zagrebu, a prva pomisao bila mi je, zašto ne? Nema boljeg načina znanstvenog rasta, nego rad s međunarodnim timom na sveučilištu koji ti pruža tu mogućnost. Zahvalna sam PMF-u na tome, a i voljela sam živjeti u predivnom Zagrebu".

Veleposlanica Australije u Republici Hrvatskoj, Nj. E. Elizabeth Petrovic, istaknula je: "Živimo u vremenima brze promjene. Kako bismo odgovorili na izazove budućnosti i uhvatili slijedeći val gospodarskog rasta, morat ćemo poticati više mladih ljudi da se odluče za studije u znanstvenim područjima, tehnologije i matematike. Morat ćemo i podržati naše gospodarstvenike kako bi smo stvorili kulturu koja slavi postignuća u znanosti i inovacijama. Već postoje brojne poveznice između australskih i hrvatskih sveučilišta i bit će ih još više jer obje naše zemlje prihvaćaju tehnološke promjene. Imamo mnogo toga za ponuditi jednim drugima, a i svijetu".

Važnost međunarodne suradnje u znanosti također je prepoznata i od strane veleposlanstva Ujedinjene Kraljevine (UK) Velike Britanije i Sjeverne Irske. Zamjenik britanskog veleposlanika gospodin Peter Clements izjavio je: "Velika Britanija ima dugu povijest u znanosti i želi nastaviti s vrlo važnom ulogom u razvoju znanosti i tehnologije. Međunarodna znanstvena suradnja najbolji je način za postizanje napretka u znanosti koja je nužna za razvitak gospodarstva i društvo u cjelini".